

ISSN 2450-6486

<http://ehs.eeipsy.org>DOI: <https://doi.org/10.38014/ehs-ss.2020.4.12>

УДК 314.743

Зінаїда СМУТЧАК

Вплив пандемії на трансформацію ринку праці та міграційної активності трудових ресурсів

ZINAIDA SMUTCHAK. **The impact of the pandemic on the transformation of the labor market and the migration activity of labor resources.** *The article analyzes the situation on the Ukrainian labour market as a result of the pandemic. The main post-quarantine trends of the labour market are described. Attention is paid to labour migration as a key factor which affect on the labour market. The problem with migrant workers who have returned to Ukraine now is considered and possible options for current events are identified. Migratory activity from Ukraine threatens not only the loss of active labour potential, but also a significant reduction in the country's demographic potential, which requires the implementation of effective measures to stabilize this process.*

Keywords: labour force, labour market, unemployment, labour migration, migrant, quarantine, pandemic.

Постановка проблеми. Важливим складником будь-якої національної економіки є ринок праці, в якому існують відносини

Received 10.18.2020

Peer-reviewed 11.08.2020

Revised version received 11.28.2020

Accepted 12.14.2020

щодо міжнародного обміну фактором виробництва – робочої сили, яка має властивість переміщуватися по світу в пошуку більш привабливих умов її продажу. І саме від якісних і кількісних характеристик наявної робочої сили значною мірою залежать можливості структурної трансформації української економіки. Міграційна активність з України загрожує не тільки втратою активного трудового потенціалу, а й суттєвим зменшенням демографічного потенціалу країни, що потребує впровадження дієвих заходів щодо стабілізації даного процесу.

Огляд останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у дослідженні ринку праці та української міграції, причин її виникнення, наслідків та можливостей стабілізації зробили відомі вчені: Е. Лібанова, О. Малиновська, М. Романюк, Л. Семів, У. Садова та інші.

Мета статті полягає у дослідженні трансформації ринку праці, а також трудової міграції в Україні, яка відбулася внаслідок пандемії, спричиненої поширенням COVID-19.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Категорія ринку праці викликає до себе постійно зростаючу увагу, особливо за сучасних умов, оскільки під впливом науково-технічного прогресу змінюються зміст і характер праці, посилюються вимоги до працівників, отже, включаються в дію найрізноманітніші чинники – соціальні, демографічні, освітні. Варто зауважити, що будь-яка економічна криза неминуче негативно впливає на рівень зарплат і показники безробіття. Криза, спричинена епідемією COVID-19, спочатку не була економічною. Однак вплив протиепідемічних заходів повністю заблокував діяльність окремих галузей економіки та позначився на всіх інших секторах. Динаміка середньої зарплати в Україні в 2020 році повною мірою відображає перебіг карантинних заходів. Цим і пояснюється провал зарплат у квітні-травні та поступове їх відновлення в липні навіть вище за докризовий рівень (рис. 1).

Зокрема, середня номінальна зарплата в липні в порівнянні з червнем в Україні зросла на 2%, а в річному обчисленні (до липня 2019 року) – на 7,6%, сягнувши 11,8 тис. грн. Реальна зарплата в липні в порівнянні з липнем 2019 року збільшилася на 5,1%, а відносно червня 2020 року – на 2,6% [2].

У середньому зарплати по ринку впали на 10-15%, хоча на початку року планувався приріст на 20-25%. Скорочення зарплат найбільше

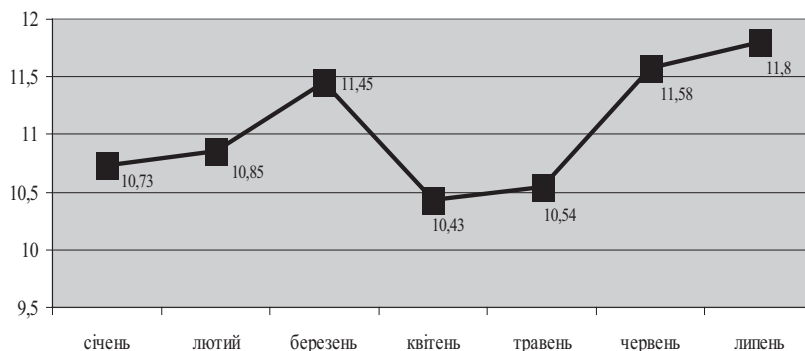

Рис.1. – Середня номінальна зарплата в січні – липні 2020 р., тис. грн. за джерелом [1].

зацепило IT-фахівців та топ-менеджерів (комерційних, фінансових та операційних директорів) – в середньому на 15-30%. Багато кандидатів у зв'язку з тим, що ринкові умови стали жорсткішими, демпінгують, знижуючи свої фінансові апетити на 10-15%, що робить їх більш конкурентними. Найчастіше роботодавці віддають перевагу більш «дешевим» кандидатам і готові скоріше навчати / доучувати, ніж наймати висококваліфікованих, тим самим оптимізуючи фонд оплати праці [2].

Набагато більшого удару коронакриза та карантин завдали зайнятості населення. Реальну кількість звільнених чи тих, що стали тимчасово безробітними, не назве ніхто. Для багатьох компаній відправлення співробітників у частково й повністю неоплачувану відпустку була першим за пріоритетністю антикризовим рішенням стосовно скорочення операційних витрат. Офіційні цифри Державної служби статистики охоплюють тільки частину процесів зайнятості, але відображають приблизні тренди. За даними Державної служби зайнятості, станом на 31 серпня кількість безробітних в Україні склало близько 477,7 тис. осіб (+73% до аналогічного періоду минулого року). При цьому останнім часом кількість зареєстрованих безробітних скорочується. Якщо в квітні статус безробітного отримали 149 тис. осіб, то в липні – лише 68 тис. осіб. З початку 2020 року працевлаштовано понад 409 тис. безробітних, у тому числі за період карантину 260 тис. осіб [3, 4].

Слід зазначити, що до основних посткарантинних тенденцій ринку праці можна віднести:

- істотне зростання на ринку праці конкуренції; вимоги роботодавців при відборі співробітників стали ще жорсткішими. Для роботодавців з'явилася можливість наймати кращі кадри за менші гроші. Компанії переглядають свої вимоги до потенційних працівників. Так, майже половина роботодавців (48%) почали висувати більше вимог під час пошуку нових співробітників. Серед них: 22% розширили перелік побажань до непрофесійних навичок потенційного працівника – *soft skills*; 11% стали більш вимогливими щодо професійних навичок – *hard skills*. Можна говорити, що «ринок кандидата», який існував до кризи перетворився на «ринок роботодавця»;
- розуміння стабільності для найманих працівників. Українці менш схильні змінювати місце роботи, оскільки для багатьох на перше місце виходить наявність роботи як такої. Зниження на 10-20% зарплатних очікувань претендентів. Очікування підвищення або індексації зарплат можна залишити до «кращих часів», крім антикризових менеджерів, вузьких і ключових фахівців;
- зміна співвідношення фіксованої та змінної частини зарплати, тобто зменшення виплат фіксованої частини оплати (ставки) та перехід на оплату за результатами виконаної роботи. Компанії відходять від «зрівнялівки» і встановлюють KPI (*key performance indicators* – ключові показники результатів діяльності підприємства) в індивідуальному порядку з урахуванням різноманітних факторів;
- оптимізація чисельності працівників та функцій, які вони виконують в організаціях. Усе, що раніше сприймалося як належне (наприклад, наявність регіональних відділень), зараз аналізується. Якщо є можливість спілкуватися в режимі *Zoom*, навіщо утримувати інші офіси? Ті самі питання – до складу, логістики. Зараз і в найближчому майбутньому бізнес буде фокусуватися на тому, щоб якомога більше передати на аутсорсинг і якомога менше «роздувати» штат. Адже пріоритетне завдання зараз – полегшення структури зі збереженням продуктивності [5].

Головною тенденцією сучасного ринку праці слід вважати кратне зростання різних варіантів віддаленої роботи. І навіть після того,

як гостра фаза карантину минула, «дистанційна зайнятість» лише зміцнила свою актуальність. Причини є зрозумілими: захворювання на коронавірус не зникло, більшість співробітників показали ефективність навіть під час роботи з дому, роботодавці скорочують офісні витрати й частково економлять на зарплатах співробітників.

Вірогідним є те, що зміни для ринку праці не закінчені. Враховуючи продовження карантину, в Україні можливі два базових сценарії розвитку ситуації: це подальший жорсткий карантин і помірний розвиток подій, тобто в різних регіонах різні заходи залежно від рівня захворюваності. До введення карантину одним з ключових чинників впливу на ринок праці була трудова міграція. Запровадження карантину в сусідніх країнах і закриття кордонів зумовили й масове повернення в Україну чималої частини трудових мігрантів. Цими людьми з досвідом роботи за кордоном український бізнес міг би підсилити свій кадровий потенціал. Однак ті самі причини, що «вигнали» трудових мігрантів додому, призвели до скорочення кількості робочих місць і всередині країни. Іншими словами, достатньої кількості робочих місць для них тут не знайшлося. Тому повернення трудових мігрантів спочатку було вимушеним і тимчасовим.

Попри загальну складність економічної ситуації в приймаючих країнах і досі закриті кордони, трудова міграція має всі шанси посилитися. Масштаб цього залежить від ситуації в економіці конкретної країни. Варто зауважити, що економіки інших країн занадто багато втрачають без заробітчан. Якщо в період карантину організовували чартерні рейси, що вже говорити про ситуацію після відкриття кордонів. Внутрішні економічні проблеми в Україні будуть лише посилювати мотивацію їхати працювати за кордон.

Слід погодитись з Е. Лібановою, що міграція з України може сповільнитися, коли зарплати в країні будуть складати 70-75% від польського рівня. «Зараз за паритетом купівельної спроможності в Україні середня зарплата – близько \$700, в Польщі – \$2200. Уповільнення міграції може статися тоді, коли зарплата українців складатиме 70-75% від польського рівня. Якщо буде порівняння заробітної плати, то не будуть так їхати», – зазначила вона. Міграція завжди була дуже важливим фактором на українському ринку праці, за радянських часів – також. Українці досить мобільні, дуже кваліфіковані. Варто наголосити, що місце виїхавших українців займуть азіати. Але це буде зовсім інший етнос, з іншою культурою, з іншою релігією. Не

факт, що наші люди готові до життя в поліетнічному етносі, оскільки ми – не поліетнічна нація, ми – моноетнічна нація [13].

Експерти очікують за підсумками року зростання зарплат, хоча його динаміка буде мінімальною на тлі минулих років. Наприклад, Національний банк прогнозує збільшення номінальної зарплати в 2020 році на 4,1% в порівнянні з 2019-м, а реальної – на 1,3%. У Міжнародному валютному фонді очікують, що динаміка номінальної зарплати після швидкого зростання в 2018-2019 рр. (на 24,8% і 18,5% відповідно) цього року різко сповільниться – до 3,6%. Показник зростання зарплат у 2021 році в Нацбанку й Міжнародному валютному фонді оцінюють на рівні 14,4% і 11,4% відповідно. За підсумками 2020 року НБУ очікує зростання рівня безробіття до 10%, тоді як МВФ – до 12,6%. Однак уже в наступному році НБУ і МВФ прогнозують зниження цього показника до 9% і 12% відповідно [6, 7].

Варто враховувати, що найбільше втратив за період карантину готельно-ресторанний бізнес, сфера туризму та галузь пасажирських перевезень. Після жорстких обмежень українцям потроху відкриваються кордони інших країн – як для відпочинку, так і для роботи. Знайти роботу за кордоном на сьогоднішній день вже можна і зовсім не важко. Наприклад, трудові мігранти, які заїжджають до Польщі, повинні проходити обов'язковий 2-тижневий карантин за адресою, яку вони вказують при перетині кордону. За порушення цієї вимоги людина ризикує отримати штраф до 30 тис злотих (6,5 тис євро) та депортацію і заборону на в'їзд до країни на термін до 10 років [8, 9].

Найважче за кордоном зараз тим трудовим мігрантам, які працюють нелегально. Бо вони добровільно позбавляють себе усіх прав і не можуть користуватися соціальною підтримкою країни, де перебувають. У європейських країнах існує досить високий рівень медичного та соціального страхування, який надійно захищає не тільки громадян, але й тих, хто офіційно працевлаштований. Умови роботи, які прописані в угоді про працю, не можуть бути занадто жорсткими, інакше їх можна буде оскаржити. Коли трудові мігранти вибирають робочий графік по 10-12 годин на добу, то це частіше не вимога роботодавця, а їхнє бажання більше заробити. Зазначимо, зарубіжним роботодавцям вигідно мати справу з нелегальними трудовими мігрантами, бо особи, які прибули в країну з метою заробітку на незаконних підставах, не мають юридичного та соціального захисту. Більше того вони змушені погоджуватись

на будь-яку роботу – сезонну, важку і небезпечну, тарифні ставки, що встановлюються їм значно нижчі, ніж громадянам своєї країни. Зовнішні трудові мігранти з України в багатьох країнах вимушені працювати продовжений робочий день та за шкідливих умов праці, мають обмежений або зовсім не мають доступу до медичної допомоги і соціального захисту, незахищені від низької оплати праці, професійних травм, хвороб [9].

З початком карантину в Україну вимушено повернулися тисячі громадян, які працювали за кордоном. Багато з них приїхали після заяв керівництва країни про закриття кордонів, а дехто втратив роботу через жорсткий карантин по всій Європі. На перших порах з боку влади також лунали заяви про наміри працевлаштувати сотні тисяч людей, які у тому числі виїхали з ЄС. Втім, після затяжного локдауну з України все ж почали відлітати спеціальні рейси з заробітчанами, які не знайшли вдома достойних заробітків. Уповільнення потоку робочої сили за кордон створило додатковий тиск на ринок праці в Україні, де і без трудових мігрантів відзначався високий рівень безробіття. За даними Держслужби зайнятості, з 12 березня по 4 серпня офіційно безробітними зареєструвалися 406 тисяч осіб [4].

У країнах Європи пандемія COVID-19 найбільше вдарила по тій галузі, де зайнятість вихідців зі Східної Європи, зокрема, й українців, – найвища. Мова йде про сільське господарство та сезонні роботи. У сусідній Польщі брак робочої сили став відчутний відразу. З такою проблемою зіштовхнулись й інші держави. Потреби у сезонних працівниках навесні 2020 року різко зросли: у Франції була потреба у 200 тисячах працівників, в Іспанії – від 70 до 80 тисяч, в Італії – близько 250 тисяч, у Великій Британії – від 70 до 80 тисяч, у Німеччині – 300 тисяч. Карантинні обмеження призупинили потік робочої сили в країни ЄС й ситуація поки залишається невизначеною. Подальший розвиток подій залежить від того, як буде розвиватися епідеміологічна ситуація за кордоном [5].

За даними Національного банку, за перші 5 місяців цього року трудові мігранти перерахували в Україну 4,5 млрд. доларів, що на 2,2% менше проти попереднього року. Втратити декілька мільярдів доларів надходжень внаслідок обмеження трудової мобільності – реальна перспектива, однак вона не стане для України критичною. В уряді раніше вважали, що надходження від переказів, які роблять трудові мігранти, компенсує те, що більшість українців не поїде цього року витрачати гроші за кордоном під час відпусток.

Враховуючи цьогорічне скорочення кількості трудових мігрантів з України, треба очікувати й на зменшення сум коштів, які вони направлятимуть в Україну до кінця нинішнього року. Зменшення ж сум приватних переказів в Україну з-за кордону в 2020 р. відображає фактичний процес зменшення доходів населення нашої держави загалом. Так, за оцінкою фахівців НБУ, представленою у «Звіті про фінансову стабільність. Червень 2020 року», у 2020 р. трирічна тенденція зростання доходів припиниться. Побожування другої хвилі пандемії COVID-19 стримуватиме відновлення робочих місць. Зростання зарплат після зняття карантинних обмежень малоімовірне. Ще до початку кризи стрімке зростання витрат на оплату праці стримувало ріст рентабельності підприємств. Скоротиться й дохід фізичних осіб-підприємців, що наразі формує майже чверть наявного доходу населення – цей сегмент карантинні обмеження зачепили чи не найбільше [10, 11].

В контексті зазначеного, варто відмітити, що складною залишається проблема з трудовими мігрантами, які наразі повернулись в Україну. Часто можна почути заклики про важливість їх утримання, ініціативи щодо створення робочих місць. За умов сьогодення, можливі наступні варіанти розвитку подій:

- трудові мігранти вийдуть на ринок праці України і будуть шукати роботу тут. З одного боку в нас є певна кількість дефіцитних професійних сфер (робітничий персонал, сфера виробництва та агропромисловий сектор, наприклад). Проте не завжди зарплати, які пропонуються у цих сферах, конкурентноздатні порівняно з Європейським ринком. Якщо попит з боку пошукачів та конкуренція за вакантне місце ще більше зросте, зарплатні пропозиції можуть почати зменшуватись. Тому цей варіант, скоріш за все, життєздатний лише у короткостроковій перспективі.
- за найменшої можливості трудова міграція поновиться, є всі шанси, що потік мігрантів навіть збільшиться: до тих, хто вже мав досвід роботи за кордоном, приєднуються ті, хто втратив роботу під час карантину. Хто жив цей час за рахунок накопичень та «подушки безпеки» і буде змушений їх швидко поновлювати. А для когось карантин спрацює як каталізатор. Це та категорія людей, які задумувались про виїзд за кордон і до карантину і не стільки через можливість більше там заробляти, скільки через кращі перспективи і більш стабільну ситуацію.

І криза, спричинена епідемією COVID-19, пришвидшить їх рішення, переведе плани мігрувати з теоретичної в практичну площину.

Проблема трудової міграції, потребує довготривалого і комплексного вирішення. І лежить в площині підвищення загального рівня життя, економіки та оплати праці. Але ніяк не імперативних заборон, коли мігрантів просто позбавляють можливості поїхати. Такі кроки, на жаль, можуть мати обернений результат і тільки підштовхнуть процес виїзду [12].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Міграція висококваліфікованої робочої сили для України є досить великою проблемою, що може перерости у національну катастрофу. Особливої актуальності набуває відсутність достатньої та однозначної інформації щодо масштабів і регіональних особливостей міграції українців за кордон та кількісних потоків міграційного капіталу, розміри яких становлять вагомий частку соціального та інвестиційного фінансового ресурсу країни. Ситуація є загрозливою не для нинішніх поколінь, оскільки зараз маємо позитивний ефект наповнення бюджету переказами трудових мігрантів. Але у довготривалій перспективі, коли трудові мігранти набуватимуть статусу емігрантів та приєднуюватимуться до численної української діаспори, вказаний ефект поступово втрачатиме своє значення. Варто наголосити, що до трудової міграції вдаються особи не лише поставлені у безвихідні умови через складну соціально-економічну ситуацію. Модульні обстеження доводять, що профіль особистісних якостей мігранта включає такі риси, як активність, ініціативність, цілеспрямованість, готовність інвестувати і долати численні труднощі, тобто – це профіль потенційного підприємця. І, що найважливіше, трудові емігранти мають здібність інтеграції у чужорідне економічне та культурне середовище. Отже, досі невирішена проблема повернення трудових мігрантів ускладнюється новою вимогою щодо розбудови якісної, ефективної, позбавленої бюрократії, дискримінації та недофінансування системи реінтеграції трудових мігрантів, що і визначає перспективи подальших досліджень.

References:

1. Середня зарплата в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/labour/salary/average/>
2. Пандемія трансформувала ринок праці: як змінились зарплати, підхід до

- роботи і співробітників (ІНФОГРАФІКА) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://budport.com.ua/news/18655-pandemiya-transformovala-rinok-praci-yak-zminilis-zarplati-pidhid-do-roboti-i-spivrobitnikiv-infografika>
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
 4. Офіційний сайт Державної служби зайнятості [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dcz.gov.ua>
 5. Пандемія трансформувала ринок праці [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://ampua.org/novyny/pandemiya-transformovala-rinok-praci/>
 6. Основні макропоказники економічного і соціального розвитку України на 2021 рік: експертний огляд [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://decentralization.gov.ua/news/12690>
 7. Інфляційний звіт НБУ [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/IR_2020-Q2.pdf?v=4
 8. Офіційний сайт Всеукраїнської асоціації з міжнародного працевлаштування [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://ampua.org/category/novyny/>
 9. Українці за кордоном: де працювати буде найважче та як карантин вплинув на зарплату трудових мігрантів [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://apnews.com.ua/ua/news/ukraintci-za-kordonom-de-pratciuvati-bude-naivazhche-ta-yak-karantin-vplivuv-na-zarplatu-trudovikh-migrantiv/>
 10. Національний банк України. Офіційне інтернет-представництво [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>
 11. Кулицький С. Український ринок праці під впливом пандемії COVID-19: стан та оцінка перспектив розвитку [Електронний ресурс] / С. Кулицький // Україна: події, факти, коментарі. – 2020. – № 12. – С. 43–57. – Режим доступу: <http://nbuviar.gov.ua/images/ukraine/2020/ukr12.pdf>.
 12. Чим обернеться заборона трудової міграції [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.unian.ua/economics/other/rinok-praci-i-karantin-chim-obernetsya-zaborona-trudovoji-migraciji-ostanni-novini-10980194.html>
 13. Либанова Є.М. Замедление миграции может произойти тогда, когда зарплата украинцев будет составлять 70–75% от польского уровня [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://gordonua.com/news/politics/libanova-zamedlenie-migracii-mozhet-proizoyti-togda-kogda-zarplata-ukraincev-budet-sostavlyat-70-75-ot-polskogo-urovnya-244129.html>

Transliteration of References:

1. Serednya zarplata v Ukrayini [Average salary in Ukraine]. *www.index.minfin.com.ua*. Retrieved from: <https://index.minfin.com.ua/labour/salary/average/> [in Ukrainian].
2. Pandemiya transformovala rynek pratsi: yak zminyls' zarplaty, pidkhd do roboty i spivrobitnykiv (INFOHRAFIKA) [The pandemic has transformed the

- labour market: how wages have changed, the approach to work and employees (INFOGRAPHICS)]. *www.budport.com.ua*. Retrieved from: <http://budport.com.ua/news/18655-pandemiya-transformuvala-rinok-praci-yak-zminilis-zarplati-pidhid-do-roboti-i-spivrobotnikiv-infografika> [in Ukrainian].
3. Ofitsiyniy sayt Derzhavnoyi sluzhby statystyky Ukrayiny [The official website of the State Statistics Service of Ukraine]. *www.ukrstat.gov.ua*. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].
 4. Ofitsiyniy sayt Derzhavnoyi sluzhby zaynyatosti [Official site of the State Employment Service]. *www.dcz.gov.ua*. Retrieved from: <http://www.dcz.gov.ua> [in Ukrainian].
 5. Pandemiya transformuvala rynek pratsi [The pandemic has transformed the labour market]. *www.ampua.org*. Retrieved from: <https://ampua.org/novyny/pandemiya-transformuvala-rinok-praci/> [in Ukrainian].
 6. Osnovni makropokaznyky ekonomichnoho i sotsial'noho rozvytku Ukrayiny na 2021 rik: ekspertnyy ohlyad [The main macroeconomic indicators of economic and social development of Ukraine in 2021: an expert review]. *www.decentralization.gov.ua*. Retrieved from: <https://decentralization.gov.ua/news/12690> [in Ukrainian].
 7. Inflyatsiynyy zvit NBU [NBU inflation report]. *www.bank.gov.ua*. Retrieved from: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/IR_2020-Q2.pdf?v=4 [in Ukrainian].
 8. Ofitsiynyy sayt Vseukrayins'koyi asotsiatsiyi z mizhnarodnoho pratsevlashtuvannya [Official site of the All-Ukrainian Association for International Employment]. *www.ampua.org*. Retrieved from: <https://ampua.org/category/novyny/> [in Ukrainian].
 9. Ukrayintsi za kordonom: de pratsyuvaty bude nayvazhche ta yak karantyn vplynuv na zarplatu trudovykh mihrantiv [Ukrainians abroad: where it will be most difficult to work and how quarantine has affected the wages of migrant workers]. *www.apnews.com.ua*. Retrieved from: <https://apnews.com.ua/news/ukraintci-za-kordonom-de-pratciuvati-bude-naivazhche-ta-yak-karantin-vplynuv-na-zarplatu-trudovykh-migrantiv/> [in Ukrainian].
 10. Natsional'nyy bank Ukrayiny. Ofitsiyniy internet-predstavnytstvo [National Bank of Ukraine. Official online representation]. *www.bank.gov.ua*. Retrieved from: <http://www.bank.gov.ua> [in Ukrainian].
 11. Kulitsky S. (2020) Ukrayins'kyy rynek pratsi pid vplyvom pandemiyi COVID-19: stan ta otsinka perspektyv rozvytku [Ukrainian labour market under the influence of the COVID-19 pandemic: status and assessment of development prospects]. *Ukrayina: podiyi, fakty, komentari - Ukraine: events, facts, comments*, **12**, 43–57. Retrieved from: <http://nbuviap.gov.ua/images/ukraine/2020/ukr12.pdf>. [in Ukrainian].
 12. Chym obernet'sya zaborona trudovoyi mihratsiyi [What will happen to the ban on labour migration]. *www.unian.ua*. Retrieved from: <https://www.unian.ua/economics/other/rinok-praci-i-karantin-chim-obernetsya-zaborona-trudovoji-migraciji-ostanni-novini-10980194.html> [in Ukrainian].

13. Libanova E. Zamedleniye migratsii mozhet proizoyti togda, kogda zarplata ukrainsev budet sostavlyat' 70–75% ot pol'skogo urovnya [Slowdown of migration can occur when the salary of Ukrainians will be 70–75% of the Polish level]. Retrieved from <http://gordonua.com/news/politics/libanova-zamedlenie-migracii-mozhet-proizoyti-togda-kogda-zarplata-ukraincev-budet-sostavlyat-70-75-ot-polskogo-urovnya-244129.html> [in Russian].

The Author

Smutchak Zinaida Vasylivna
*Doctor of Economics, Associate Professor,
Head of the Department
of Management and Economics,
Flight Academy of the National Aviation University,
Kirovograd, Ukraine
ORCID ID 0000-0002-6079-9227
E-mail: zinulechka@ukr.net*

Abstracts

ЗИНАІДА СМУТЧАК. Вплив пандемії на трансформацію ринку праці та міграційної активності трудових ресурсів. У статті проаналізовано ситуацію на українському ринку праці, яка склалася внаслідок пандемії. Охарактеризовано основні посткарантинні тенденції ринку праці. Увага приділена трудовій міграції, як ключовому чиннику впливу на ринок праці. Розглянуто проблему з трудовими мігрантами, які наразі повернулись в Україну та визначено можливі варіанти розвитку подій за умов сьогодення.

Ключові слова: робоча сила, ринок праці, безробіття, трудова міграція, мігрант, карантин, пандемія

ЗИНАИДА СМУТЧАК. Влияние пандемии на трансформацию рынка труда и миграционной активности трудовых ресурсов. В статье проанализирована ситуация на украинском рынке труда, сложившейся в результате пандемии. Охарактеризованы основные посткарантинные тенденции рынка труда. Внимание уделено трудовой миграции, как ключевому фактору влияния на рынок труда. Рассмотрена проблема с трудовыми мигрантами, которые сейчас вернулись в Украину и определены возможные варианты развития событий в условиях современности.

Ключевые слова: рабочая сила, рынок труда, безработица, трудовая миграция, мигрант, карантин, пандемия.

ZINAJIDA SMUTCZAK. Wpływ pandemii na przemiany rynku pracy i aktywność migracyjną zasobów pracy. W artykule przeanalizowano sytuację na ukraińskim rynku pracy powstałą na skutek pandemii. Scharakteryzowano główne pokwarantannowe tendencje na rynku pracy. Zwraca się uwagę na migrację zarobkową jako kluczowy czynnik wpływający na rynek pracy. Rozważany jest problem dotyczący pracowników migrujących, którzy wrócili teraz do Ukrainy, i określone są możliwe opcje rozwoju wydarzeń w dzisiejszych okolicznościach.

Słowa kluczowe: siła robocza, rynek pracy, bezrobocie, migracja zarobkowa, migrant, kwarantanna, pandemia.